

El teatre a l'escola.

Un món per descobrir

Assumpta Illa Armada

Els deu darrers anys previs a la meva jubilació vaig estar fent feina a l'IES Josep M Llompart. Anteriorment, havia treballat a diverses escoles com a mestra d'Infantil, de Primària i d'Educació Especial.

En aquest institut, s'imparteixen estudis d'Arts Escèniques des de l'any 2008 dins el Batxillerat Artístic. Mentre jo hi vaig ésser, també hi havia una optativa de "Taller de teatre" a 1er i 2n d'ESO. Aquesta assignatura la impartia un mestre del Departament de Català, que es va jubilar poc temps després que jo arribés.

Com que tot això del "teatre" fa una mica de por i/o mandra, no hi havia candidats que el poguessin substituir. Aleshores, vaig pensar que podria ser l'ocasió perfecta per fer arribar aquest taller a un altre perfil d'alumnat. Des de ben jove, m'ha agradat el món de la interpretació i, com que jo havia rebut formació teatral i ja tenia alguna experiència dins el món del teatre, em vaig oferir per fer-me'n càrrec i sortosament m'ho varen acceptar, per la qual cosa el taller va passar a dependre del Departament d'Orientació, del que jo formava part.

Gràcies a això, es va obrir una porta que va permetre la incorporació al taller d'aquells alumnes que d'altra manera potser no hi haguessin pogut accedir. Estic parlant dels que en dèiem NEE i NESE. Tot i que el taller no era exclusiu per a ells, sí que en formaven part en un percentatge més alt del que hi havia abans.

Aquest canvi de perfil va fer possible que alumnes considerats "difícils", amb un historial personal, familiar i acadèmic desfavorable, poguessin trobar un espai on les seves capacitats i fortaleces fossin reconegudes i valorades no només pel docent, sinó pels propis companys. Això repercutia en reforçar la seva autoestima i alhora redundava en un canvi del seu comportament. Aquells infants que generalment presentaven un caràcter disruptiu dins l'aula, a poc a poc es convertien en alumnes responsables quan se'ls encomanava alguna tasca "important", com ara dur la il·luminació, fer d'ajudants de direcció, etc. Volien que es confiés en ells i s'hi esforçaven per aconseguir-ho. Era sorprenent veure com aquells/es alumnes als quals se'ls considerava incapaços d'aprendre res, de sobte s'aprenien monòlegs sencers i podien desxifrar textos teatrals alhora que anaven incorporant nou vocabulari al seu bagatge personal.

La programació estava dividida en els tres trimestres escolars. El primer, anava dedicat única i exclusivament a fer dinàmiques de grup acompanyades de tècniques d'interpretació. D'aquesta manera el que volia fer era crear una cohesió de grup amb el qual més tard poder treballar. Treballàvem l'expressió oral i corporal, la comunicació, improvisació... però sobretot es tractava d'agafar confiança, conèixer-se entre ells i respectar el treball de l'altre veient la diferència no com un inconvenient, ans al contrari, com una avantatge. Era un temps per jugar i passar-ho bé i això els engrescava.

Les sessions sempre quedaven curtes. Sempre en volien més. No importava gens si s'havien de restar hores de pati, perquè allò per a ells era més important. Mitjançant aquestes dinàmiques, s'anaven creant uns llaços d'amistat que feien que tots i totes ens sentíssim com una família, en què hi poden sorgir disputes, però que cal resoldre pel bé del grup. Aquestes sessions els ajudaven també a superar la seva timidesa, els plantejaven reptes i els orientava a l'hora de canalitzar les seves pors, inseguretats, prejudicis, als quals s'havien d'enfrontar diàriament.

A mi em servia per poder anar-los coneixent. Conèixer tot el seu potencial i així poder preparar millor el treball que hauríem de fer a final de curs. Ho necessitava per anar fent l'adaptació de l'obra als personatges de què disposava segons les seves capacitats; alguns eren més introvertits, altres eren bons comunicadors, n'hi havia que duïen la vessant còmica a flor de pell, i així cadascú aportava alguna cosa al seu personatge.

A partir del segon trimestre, ja podíem començar a llegir el text, entendre'l, aprendre'l i així començar a crear personatges. Això ens permetia poder dedicar el tercer trimestre al muntatge pròpiament dit de l'obra que jo havia triat i adaptat per a ells i

a la qual s'hi anaven afegint alguns gags que es creaven durant les improvisacions. Era temps de provar llums, cercar música, vestuari, maquillatge, escenografia... i preparar tots els detalls per a la posada en escena.

Aquest grup, si seguia al mateix institut, quan passava a 2n d'ESO, invariablement tornava a fer la mateixa optativa. D'aquesta manera, com que el grup ja havia fet l'aprenentatge sobre les tècniques teatrals, això ens permetia atrevir-nos a preparar una "Obra pròpia". És a dir, una obra feta per ells. Primer de tot havíem de fer una "pluja d'idees" per tal de trobar el tema que més els interessava i, a partir d'aquí, anar fent improvisacions que jo recopilava per convertir-ho en un text teatral fet a mida.

Noltros teníem la sort de comptar amb una sala d'actes amb un escenari, però per desgràcia això no sempre ho trobam a totes les escoles. Tot i així, jo ja havia fet alguna petita obra de Nadal o de fi de curs a altres escoles d'Infantil i Primària; i he de dir que quan hi ha il·l·lúsió, qualsevol lloc és bo per fer-ho: ja sigui a l'entrada de l'escola, o al pati.

Fins ara he parlat d'aquells infants disruptius, però no vull deixar de banda aquells que tot i tenir alguna discapacitat

formaven part del grup com qualsevol altre, aportant tot el que sabien i guanyant-se l'admiració dels seus companys. Podria parlar, per exemple, d'en Carles, que encara que estigués diagnosticat com a Síndrome d'Asperger, va ser capaç d'escriure, memoritzar i interpretar el seu propi monòleg; o d'en Sergi que, tot i haver patit paràlisi cerebral i anar amb cadira de rodes, gràcies als seus companys que s'hi abocaren des d'un bon principi, va poder interpretar un dels personatges de l'obra. Són dos exemples, però n'hi va haver més i tots ells i elles varen deixar en mi una empremta inesborrable. Però al final, que tinguin o no alguna discapacitat, *jo pens que tots en tenim alguna o altra,*

no té cap importància. El que sí és important és que tinguin ganes. Ganes de superació, de passar-ho bé, de compartir...

I així és com es pot crear la màgia damunt un escenari, que, després, els seus companys de classe podran veure i admirar amb un altre punt de vista del que tenien abans. Aquells companys que no estan acostumats al teatre perquè pensen que és avorrit i prefereixen les pel·lícules amb efectes especials, però que quan veuen actuar els seus companys, resten en silenci a les seves butaques d'espectador, un silenci respectuós només trencat per les rialles provocades pels gags que surten de tant en tant, fins al final que esclaten en aplaudiments plens d'admiració per allò que no creien possible. En acabar, molts voldrien apuntar-se al taller, però això no és possible. Els recursos són limitats i no tots hi poden accedir.

Crec que avui en dia el teatre a l'escola segueix essent la nostra gran assignatura pendent. No podem dir que sigui una matèria important si no la valoram, i la deixam en mans d'algun professor "tocat de l'ala" que sigui capaç d'engrescar-se en un projecte que li suposarà haver de treballar en solitari, invertint molt de temps extra de feina i, segurament, assumint algunes despeses que hauran de sortir de la seva butxaca.

Quan parlem de teatre, estam parlant de tantes coses... disciplina, compromís, responsabilitat compartida, treball en equip, autoestima,

valors, igualtat, gestionar emocions, superar reptes etc., etc... Aleshores... què més es pot demanar?

Tothom sap que els infants aprenen jugant. El teatre és joc i, per tant, la millor eina educativa amb què tot és possible. Hem de perdre la por com a docents i reivindicar la importància del teatre dins l'educació, si volem formar persones amb valors, esperit crític, sensibles i tolerants, capaços de gaudir de la cultura en tots els seus àmbits, i que ens ajudi a trobar una altra manera de fer escola, més creativa i entretinguda que enganxi tant a alumnes com a docents. ■